

**ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛИТЕ НА
СЪДИЛИЩАТА**

С Т А Н О В И Щ Е

от: Председателите на Адвокатските колегии от страната, прието и от Общото събрание на адвокатите в страната на 24.02.2024 година

относно:

Решение от 25.01.2024 година по дело С-438/22 г. на СЕС

УВАЖАЕМИ МАГИСТРАТИ,

Председателите на адвокатски колегии и адвокатите от страната изразяваме силна загриженост от начина, по който някои съдебни състави тълкуват и прилагат Решение от 25.01.2024 г. на Съда на европейския съюз по Дело С-438/2022 г. при присъждането на направените от страните разноски за адвокатска защита. Формирането на подобна практика пряко уврежда интересите на гражданите и стопанските субекти, доколкото не гарантира предвидимост на разноските в един съдебен процес и поставя под съмнение възможността за получаване на качествена правна помощ и защита.

С присъждането на разноски не се прави оценка на труда на адвоката, а се възстановяват направените от страните разноски в съответното производство.

Правото на справедлив съдебен процес и достъп до независим съд е основно човешко право. Процесуалната защита е конституционна задача на адвокатурата - защото без адвокатска защита е невъзможно справедливо правосъдие и върховенство на правото. Липсата на регулация в размерите на адвокатските възнаграждения пряко уврежда интересите на всички граждани и стопански субекти, като ги лишава от възможността да получат качествена и квалифицирана правна помощ. Ако единствено по-ниската цена остане фактор за избор на адвокат, то предвид липсата на информираност и правни познания у гражданите, същото създава риск от предлагането на некачествена правна помощ и дори до пълния отказ на адвокати, предлагащи висококачествена и специализирана помощ да поемат защитата на гражданите пред съд.

Съдебна практика, която не присъжда разноските на страните за адвокатска защита и следващото се достойно адвокатско възнаграждение, застрашава пряко достъпа до съд като реално ограничава възможността за осигуряване на качествена, професионална помощ от адвокат. Това пряко ще се отрази върху устоите на правовата държава.

Ето и защо с настоящото изложение Ви призоваваме към разум и баланс при правоприлагането, доколкото определянето както на разноските на страните по делата, така и възнагражденията на особените представители е свързано с легитимни очаквания за отчитането на всички фактори, гарантиращи интересите на всички участници в производствата от една страна и от друга страна с наличието на правно предвидим резултат при планирането на риска и разходите от участието в едно съдебно производство.

Считаме, че създалата се законодателна празнота, преценена през призмата на Решение от 25.01.2024 година по дело С-438/22 на СЕС следва да бъде преодоляна чрез определяне на

обичайните за дейността по всяко вид дело възнаграждения, които към момента следва да се приеме, че са индикативно посочени в Наредба № 1 за минималните размери на адвокатските възнаграждения.

Всички адвокатски колегии в страната при определянето на особени представители ще следи за спазването наличието на достойно за адвокатите възнаграждение.

До влизането в сила на нормативни промени, уреждащи материята, при наличието на определено възнаграждение под обичайно приетото за съответния вид дейност и индикативно посочено в Наредба № 1 за минималните размери на адвокатските възнаграждения, апелираме съдебният акт за определянето на възнаграждения да съдържа подробни мотиви за определянето под тези обичайни размери и начина на формиране на възнаграждението по конкретния казус.

С присъждането на адвокатски възнаграждения като разноски в пренебрежително нисък размер всъщност се цели принижаване ролята на адвоката като специализиран участник в правосъдието, който е призван да осигури конституционно установената защита на правата на гражданите.

Предвид всичко изложено с настоящото Ви призоваваме при определянето на възнагражденията и присъждането на разноски за адвокатско възнаграждение по дела да приемате, че отразените размери на възнаграждения в Наредба № 1 съответстват на обичайното възнаграждение, което следва да бъде заплатено, за да се гарантира качествена адвокатска защита в съответните съдебни производства.

Ако въпреки това по конкретни съдебни производства се стигне до необходимост от конкретна преценка на себестойността на адвокатската услуга, Ви моля да имате предвид няколко съществени фактора, формиращи адвокатските възнаграждения, както следва:

1. Минималните размери на адвокатските възнаграждения не следва да водят до ограничаване на принципите на независимост, изключителност, самоуправление и самоиздръжка на адвокатската дейност, защото ще компрометират конституционното изискване за свобода и независимост на адвокатурата и адвокатите.

2. Минималните размери на адвокатските възнаграждения следва да са определени по такъв начин, че да гарантират качество на предоставяната услуга като ключов елемент на защитата на интересите на потребителите на юридически услуги. Минималните размери на адвокатските възнаграждения следва да са определени по такъв начин, че да гарантират доброто управление на правосъдието.

3. Минималните размери на адвокатските възнаграждения следва да са определени по такъв начин, че да гарантират престижа и достойнството на професията.

3.1. Размерите на адвокатските възнаграждения следва да бъдат определяни по начин, че да се запази привлекателността на адвокатската професия към висококвалифицирани юристи и тяхното многократно необосновано намаляване да понижи значително качеството на адвокатската защита. За целта е необходимо при преценка за обосноваването на съдебните разноски за адвокатско възнаграждение да се изхожда от разбирането, че размерът им следва да бъде съобразен с чистите приходи на останалите длъжности в съдебната власт, като наред с това се отчитат посочените по-долу икономически рискове. Този фактор е относим не само към запазването на престижа и достойнството на адвокатската професия, но и към самото функциониране на съдебната власт, доколкото адвокатурата има водеща роля в защита на правата и интересите на гражданите и стопанските субекти.

3.2. Не следва да се допуска брутният размер на дохода на адвокатите да спада под размера на съдийските, прокурорски и следователски длъжности. Това би ограничило възможността в адвокатурата да осъществяват дейност юристи с висока квалификация и интегритет. Подобен резултат е крайно нежелателен, тъй като качеството на адвокатските услуги изисква тази дейност да бъде привлекателна за най-квалифицираните юристи.

4. Определянето на брутен месечен доход на адвоката, гарантиращ неговата независимост и качеството на предоставяната правна помощ зависи и от следните фактори:

4.1. При определяне на нивото на месечен доход, гарантиращ независимостта на адвоката, следва да се отчете обстоятелството, че при адвокатската професия средствата и материалите за упражняване на дейността и нейната организация се осигуряват от самия адвокат. Той понася също така и всички рискове от упражняване на тази дейност, като за разликата от работници и служители, отговаря неограничено.

4.2. Следва да се отчете, че не е удачен и варианта за механично съпоставяне на адвокатските услуги с останалите правни професии /съдии, прокурори, следователи, нотариуси, частни съдебни изпълнители/. Единствено адвокатите упражняват икономическа дейност, докато всички останали упражняват дейност, израз на предоставена публична власт при условия;

4.3. При определяне на адвокатските възнаграждения следва да се изхожда от разходите, необходими за осъществяване на дейността, които гарантират предоставянето на качествена услуга

4.4. Съгласно Закона за адвокатурата адвокатът е длъжен да поддържа кантора, като разходът по обезпечаване на помещение, неговото оборудване и текуща поддръжка, което е задължителен елемент, формиращ себестойността на адвокатската услуга

4.5. Налице са и задължения за текущи месечни вноски към Адвокатска колегия и Висш адвокатски съвет;

4.6. Динамиката на времето налага като задължително перо и транспортни разходи;

4.7. Плащаните от адвокатите осигуровки и данъци са съществено перо в разходната част, която се явява около 67 % грубо от всички реализирани приходи, а следва да се отчете, че разходите за минимален размер на месечни осигурителни вноски са задължителни дори при липсата на приходи за съответния период;

4.8. Налице е задължение за задължителна застраховка „Професионална отговорност“, която изисква финансов ресурс;

4.9. Задължението за поддържаща квалификация и обучения, съответстващо на динамиката на законодателството и съдебната практика, за пълен достъп до услугите на поне една правно-информационна система, закупуване на актуална литература, абонамент към специализирани периодични издания, други абонаменти за специализирани експертни програми е свързано с допълнителни разходи.

4.10. Задължителен елемент е осигуряването и на адекватно оборудване и техника, необходими за осъществяване на дейността, като компютри, принтери, скенери, мобилни и стационарни телефони, които пък са свързани с абонамент към мобилни оператори и заплащане на такси към същите;

4.11. Следва да се отчете необходимостта и от наличие на обезпечено техническо лице, което да поддържа техниката и за което следва да се осигуряват нужните средства за възнаграждение за услугите;

4.12. Поради въвеждането на множество приложими за адвокатската професия регулации през последните години, разходът за обезпечаване на технически персонал, който да подпомага адвоката, стана на практика абсолютно задължителен. За да упражнява

необезпокоявано и с нужното внимание своята професия, а в резултат и да предлага качествени адвокатски услуги, адвокатът задължително следва да обезпечи от една страна постоянно присъствие в кантората си на лице, което да осигурява техническата работа, посрещането на клиенти, получаване и предаване на документи, както от съдилищата, така и от администрацията и клиентите на адвоката, извършване на справки, осигуряване на постоянен контакт с кантората, поддържане на архив, обработване и съхраняване на лични данни. От тази гледна точка разходите за наемане на поне един служител, офис сътрудник или адвокатски сътрудник при трудово възнаграждение в размер към минималното за страната, ведно с осигуровки и други задължителни елементи на възнаграждение възлизат в общ размер на около 1 750 лева към момента;

4.13. В пряка корелация с гореописаното се намира и задължението на адвоката да изпълни всички вменени му като работодател задължения по КТ и Закона за здравословни и безопасни условия на труд, осигуряването на работни места, оборудвани с надлежните технически средства, включително и разходите по договор за Служба за трудова медицина. Това отново е свързано с разходи, които следва да бъдат включени в себестойността на качествената адвокатска услуга.

4.14. В себестойността на адвокатската услуга следва да се отчетат и разходите за счетоводно обслужване на адвоката. Това се налага както поради необходимостта от надлежното осчетоводяване на всички посочени до тук разходи, така и поради задължението за заплащане на дължимите месечно, тримесечно или годишно данъци и осигуровки. Отделно от това при регистрация по ЗДДС се налага допълнително счетоводно отчитане.

4.15. Не може да се пропусне и засилената отговорност на адвокатите като администратори на лични данни и задължението им за поддържане на сигурна електронна мрежа, електронна поща със засилени технически мерки, надлежни правила за техническо оборудване и съхранение на личните данни и съхраняването на архива.

4.16. Така очертаната структура на месечните разходи на адвоката следва да бъде допълнително коригирана, за да могат да бъдат компенсирани първоначалните разходи, свързани с достъпа до професията, явяващи се бариери пред навлизането на пазара. Тук следва да се отчита продължителността на обучението по право, задължителният стаж и времето, необходимо за придобиване на юридическа правоспособност. През този период от време не е възможно осъществяване на паралелна трудова дейност, която да осигурява доходи. Поради това за целия този период от 6 години и 6 месеца минимум адвокатите осъществяват разходи за обучение, издръжка, такси за вписване и други.

4.17. При вписването си като адвокати адвокатите заплащат такси, които към настоящия момент възлизат на сумата от 3 000 лева до 4 500 лева;

4.18. Следва да бъде отчетено и обстоятелството, че упражняването на професията е свързано с висок икономически риск. Пазарът на адвокатските услуги в България се характеризира с голям брой доставчици на глава на населението и негативни демографски процеси, водещи до обективното намаляване на обема на търсене на тези услуги. Цената на услугата е основен фактор за избор на потребителите и има за последица това, че увеличаване на приходите е практически възможно преди всичко чрез увеличаване на обема на работата, а не и чрез увеличаване на цената на услугата..

4.19. Това е особено съществено в контекста на инфлационните процеси, тъй като при действие само на конкурентния натиск, адвокатите биха били принудени да увеличат натовареността си над приемливите граници или да съкратят необходими за дейността разходи, като и в двата случая качеството на услугата би спаднало под приемливите нива,

което нарушава интереса на потребителите на адвокатски услуги по процесуална защита – а като резултат и интереса на правосъдието.

4.20. Инфлационните процеси, липсата на гарантиран минимум на месечни приходи, съпътствани от задължителни месечни разходи, увеличаването на данъчната и осигурителната тежест, включително и за сътрудници и технически персонал, размерът на разходи за съпътстващи дейности, броят на адвокатите и намаляващото ниво на търсене на услуги, следва задължително да води до кумулирането на резерви.

5. *При определянето на възнагражденията на адвоката следва да бъде отчетено времето и средствата, които същият полага за подготовката и явяването на делата – процесуалното време и времето, което е свързано с конкретната подготовка на процесуални книжа много често е изключително малка част от реалното време, необходимо за подготовка на делото.*

Времето, необходимо на един адвокат за работа по дадено дело често е значително повече от времето, необходимо на един съдия за работа по същото дело.

На първо място, това се дължи на факта, че работата на съдиите по даденото дело е изцяло правна, докато за един адвокат работата по дадено дело не се състои само в правен анализ. Поне половината от времето си адвокатът отделя за техническата част от своята работа, а именно – запознаване и събиране на доказателствата, окомплектоване на всички книжа и така нататък. На второ място, освен всички други дейности, адвокатът е натоварен с една допълнителна, която не е присъща на съдийската професия, но ангажира сериозен ресурс, а именно постоянна комуникация и редовни срещи с клиентите. Тази съпътстваща дейност е свързана с изпълнение на задължението на адвоката по всяко време на висящ процес (и преди започването на процеса) да разяснява по достатъчно достъпен начин различни аспекти от него на своя клиент, за да бъде последния добре информиран по отношение на начина и средствата за упражняване на неговите права.

Изборът на стратегия за избор на защита на конкретния клиент също отнема време, което не се включва във времето, необходимо на съдията за разглеждане на делото. Адвокатът следва да проучи всички възможни правни пътища и способности за защита, отчитайки спецификата на фактите – голяма част от които остават извън делото, като отсяването на релевантните от ирелевантните факти отнема време за проучване, освен преценката на правната страна на всяка една възможна защита, така и детайлно проучване на съдебната практика.

Не на последно място следва да се отчете и обстоятелството, че адвокатът носи отговорност за всички вреди, причинени на клиента.

Във всяка една дейност е налице риск от грешки, което е неизбежна част от системата на правораздаването и адвокатите не се ползват с функционален имунитет за своята дейност, за разлика на магистратите. За вредите, причинени от тях, отговарят неограничено самите адвокати. Макар и допускането на грешки, причиняващи вреди на клиентите да е нежелано явление, то е статистически неизбежно, особено в хода на една продължителна адвокатска практика. Този риск следва да бъде отразен посредством обвързване на материалния интерес по делата с конкретен процент. Ето защо е въведена ставка при делата с материален интерес. При липса на подобна ставка адвокатът никога не би могъл да натрупа резерв от средства, който да може да покрие системния риск, свързан с неговата професионална отговорност към клиентите. При липса на отчитане на този фактор дейността на адвоката може да бъде възпрепятствана и да се наложи неприемливо от гледна точка на запазване на качеството на адвокатските услуги съкращаване на разходи като в по-крайните случаи дори една допусната грешка при дело с висок материален интерес, би могла да доведе до икономическа невъзможност на адвоката да продължи дейността си, макар до този момент дейността му да е била напълно безупречна.

За да се отчете справедлива почасова ставка за упражняване на адвокатската дейност, следва да се отчете обстоятелството, че работата на адвокатите, също като работата на съдиите, прокурорите, следователите се характеризира с висока психическа натовареност и качествено ѝ осъществяване изисква неработен период, най-малко равен на предвидения в Кодекса на труда платен годишен отпуск в размер на 20 работни дни. Наред с това трябва да се осигури икономическа възможност на адвокатите да отделят поне около 10 дни годишно за повишаване на квалификацията, посещение на семинари, конференции, обучения, кръгли маси, дискусии и други. Следователно при изчисляването на почасовата ставка при работен ден от 8 часа при 5-дневна работна седмица на годишна база, тези периоди на отсъствия следва да бъдат калкулирани, както и периодите на болнични, които в 90 % от случаите са изцяло за сметка на адвокатите като самоосигуряващи се лица.

С оглед на гореизложеното следва да бъде направен изводът, че нивото на месечен доход, гарантиращ независимостта на адвоката и качеството на неговата услуга следва да бъде резултатна величина от сбора на brutния месечен доход и сумата на променливите месечни разходи, които един адвокат реализира за осъществяване на дейността си. Всякакъв минимум, който не гарантира получаването от страна на адвоката на посочената сума, би повлияло или на независимостта на адвокатите, или би ги стимулирало да се въздържат от разходи, явяващи се задължителни за предоставянето на качествена услуга и така би обусловил понижаване на качеството в ущърб на потребителя.

Предвид всичко посочено, следва при определянето на възнагражденията на особените представители и присъждането на разноски, да отчитате механизма на определяне на минималните размери на адвокатските възнаграждения, като :

- Същият следва да отчита необходимостта от гарантиране на средно месечен брутен доход, гарантиращ независимостта на адвоката и достойното упражняване на професията;*
- Следва да отчита разумен обем от задължителни разходи за качествено осъществяване на услугата, при спазване на всички нормативни изисквания, установени за адвокатската дейност;*
- Следва да включва параметъра- време, необходимо на адвоката за работа по конкретен вид дело.*

Ето защо още веднъж Ви призоваваме до уреждане въпросът на законодателно ниво, при определянето на възнагражденията да се придържате към индикативните размери, определени в Наредба № 1 за минималните размери на адвокатските възнаграждения.

Изразяваме готовност за съвместно обсъждане на темата, която пряко касае не само адвокатите, а и всички страни в процеса, така и Вас като магистрати, призвани да защитят обществения интерес и обезпечаването на справедлив процес, който неминуемо е свързан с качеството на адвокатката услуга.

1. За Адвокатска колегия – Стара Загора:
2. За Адвокатска колегия – Перник:
3. За Адвокатска колегия- Бургас:

4. За Адвокатска колегия – Враца:
5. За Адвокатска колегия - София:
6. За Адвокатска колегия – Русе:
7. За Адвокатска колегия – Видин:
8. За Адвокатска колегия – Кърджали:
9. За Адвокатска колегия – Ловеч:
10. За Адвокатска колегия – Силистра:
11. За Адвокатска колегия – Сливен:
12. За Адвокатска колегия – Ямбол:
13. За Адвокатска колегия – Добрич:
14. За Адвокатска колегия – Варна:
15. За Адвокатска колегия – Пловдив:
16. За Адвокатска колегия – Велико Търново:
17. За Адвокатска колегия – Монтана:
18. За Адвокатска колегия – Хасково:
19. За Адвокатска колегия – Пазарджик:
20. За Адвокатска колегия – Габрово:
21. За Адвокатска колегия – Кюстендил:
22. За Адвокатска колегия – Смолян:
23. За Адвокатска колегия – Благоевград:

A series of handwritten signatures in black ink, corresponding to the 23 items in the list. The signatures are written in a cursive, somewhat stylized script. Some signatures are more legible than others, but many are highly stylized and difficult to read. The signatures are positioned to the right of the corresponding list item, with some overlapping the text of the item.

24. За Адвокатска колегия – Търговище:

25. За Адвокатска колегия – Шумен:

26. За Адвокатска колегия-Плевен

27. За Адвокатска колегия-Разград:

